

ONZE VLAAMSE IDENTITEIT

“Marcel” zo heet de debuutroman van de jonge Vlaamse auteur Erwin Mortier. Er volgden vertalingen in het Engels en het Frans, en meer dan 200 000 verkochte exemplaren.

Toen hem gevraagd werd : “Kan zo’n traditionalistisch boek over klein Vlaanderen nog in deze tijd ?” antwoordde hij :

“Waar moet ik in godsnaam mijn boeken situeren. In Florida ? In Manhattan ? Ik ben in Vlaanderen opgegroeid, dit is mijn leefwereld. Iemand als Marquez krijgt toch ook niet het verwijt dat zijn boeken zich in Columbia afspelen !

Ik wil romans schrijven die literair zijn maar die ook door mijn moeder kunnen worden gesmaakt”. (1)

Zo zitten we midden in ons identiteitsonderwerp, waarvan ik volgende facetten wil behandelen : de bouwstenen, de universele aanwezigheid, de band met het grondgebied, de spanning tussen nationalisme en internationalisme, de verhouding Vlaanderen - Europese Unie, de godsvrede-gedachte, tenslotte de politieke actualiteit.

1. De elementen van de volkse identiteit

De **elementen** van de volkse identiteit, dus ook de Vlaamse en bij uitbreiding de Nederlandse, zijn voor mij meervoudig : de mensen, de taal, het land, de levenswijze, de kunstvormen en de geschiedenis zijn er de belangrijkste bestanddelen van.

Tot de volksgemeenschap behoren vooreerst de oorspronkelijke bevolking doch ook de inwijkelingen die zich in onze volksgemeenschap willen integreren. Het is binnen de volksgemeenschap dat het individu meestal het eerst en/of het sterkst geconfronteerd wordt met het belang van de sociale solidariteit. Zo schreef André Demedts : “Laat mij nooit de vrienden uit mijn jeugd, de schamelen en onaanzienlijken, de misdeelden en verontrechtten vergeten... In de herinnering aan zorgelijke jaren staan zij aan mijn zijde, en ik moet van hen en voor hen getuigen, of één der mensen die ik geweest ben en altijd wil blijven, komt niet aan het woord.” (2)

De taal is het bindmiddel bij uitstek tussen de mensen die ze gebruiken : dit komt duidelijk tot uiting in de voorkeurkeuze van radio- en TV-zenders evenals van dag- en weekbladen door onze bevolking. De moedertaal is het communicatiemiddel waarin de mens het best subtiele rationele en emotionele schakeringen verwoordt. De gekende Mexicaanse schrijver Carlos Fuentes verklaarde in een interview met de Leuvense Campuskrant : “Waar het mij om gaat, is dat taal een hoofdrol speelt in de identiteit van een land”. (3)

Ook de volksliederen zijn een sterk geschakeerd klankbord van de identiteit.

Het land met inbegrip van het landschap is eveneens een bindmiddel. Dat geldt vooral voor het eigen dorp of de eigen stad en de eigen streek.

De specifieke levenswijze of cultuur van een volksgemeenschap komt tot uiting in bouwstijl, binnenhuisinrichting, kunstvormen, eetgewoonten, en ook in economische activiteit, sociaal en gerechtelijk beleid.

Een laatste component van onze identiteit is de geschiedenis. De wortels van onze beschaving hebben we met vele volkeren in West-Europa gemeen in het oude Griekenland en Rome.

Geleidelijk groeide een gemeenschappelijk belang van de lage landen bij de zee. Er is onze christelijke, onze democratische en onze nog meer specifieke pacifistische traditie die afkerig is van offensief geweld : de weerbaarheid van onze volksaard is niet zozeer die van het zwaard, doch eerder die van de rietstengel, die onder de stormwind buigt doch niet breekt. Er is niet in het minst onze ontvoogdingsbeweging, weg van de centralistische Belgische staat die onze identiteit vanaf zijn

ontstaan in 1830 onderdrukte en slechts node beetje bij beetje zijn wurggreep loste. De solidariteit tussen individuen en generaties die in deze emancipatiestrijd ontstond werd de gist en de stuwkracht voor onze natievorming en verklaart de inzet van zovele handarbeiders en intellectuelen die vrije tijd, rust en soms hun leven gaven om de droom van zelfbestuur te helpen waar maken.

Ik zie drie motieven om onze identiteit te bewaren. Vooreerst zie ik geen redenen, tenzij voor masochisten, om die identiteit te verloochenen, ook al is het mogelijk dat andere volkeren een meer waardevol identiteitsfacet vertonen dan het mijne ; de zorg voor de identiteit is een uiting van zelfrespect.

Verder moet men beseffen dat, zo men contact met andere culturen waardevol vindt, dit verrijkend contact ophoudt zodra die individuele culturen ophouden te bestaan. De samenwerking tussen volkeren is veel boeiender en veel rijker vanuit een bewaarde identiteit met eigen culturele kleur, dan vanuit de grijze uniformiteit van de smeltkroes. Wanneer wij op vakantie gaan naar een ander land zijn wij geboeid door verschillen in landschap, taal en levenswijze : indien het elders eender was als bij ons, konden we even goed thuis blijven. Vandaar de groeiende eensgezindheid van de Europese confederalisten die het Europa van de volkeren als doel vooropstellen onder het motto : “Eenheid in verscheidenheid.”

Tenslotte is er nog een praktisch voordeel verbonden aan een volksgemeenschap met een min of meer homogene identiteit : de besluitvorming verloopt er vlotter en het bestuur is er efficiënter. Dat wordt ook beklemtoond door de jonge Nederlandse filosoof Prof. Ad Verbrugge, die doceert aan de Vrije Universiteit in Amsterdam : “Dat we te maken hebben met een sterke erosie van bepaalde tradities is niet zomaar een bevrijding, maar ook een probleem, want het zet de samenhang van onze gemeenschap onder druk. Traditie is de voorwaarde voor een gezonde democratie, omdat voor democratie een volk nodig is dat een zekere samenhang kent. Precies het ontbreken van die samenhang had tot gevolg dat de democratie in de Griekse wereld ten onder ging. (4)

Prof. in Economie K.U. Leuven Wim Moesen voegt daar nog aan toe dat hoe korter de administratie bij de burger staat, ze des te beter scoort omwille van 2 redenen : de grotere nabijheid en de grotere budgettaire aansprakelijkheid. Daarom scoort de gemeentelijke administratie bij de bevolking beter dan de Vlaamse administratie, die dan weer beter scoort dan de federale administratie. (5)

2. De wens van een volk om zijn identiteit te bewaren en zijn gelaat aan de wereld te tonen is wereldwijd verspreid.

In een vraaggesprek met het tijdschrift “Europa-bericht” zegt Louis Baeck, Professor-emeritus in de internationale economie aan de K.U.Leuven : “Het kosmopolitisme is mislukt. De volkeren bestaan. Noem het neo-nationalisme, etnisch-culturalisme of hoe u ook wilt, maar dat is de realiteit. Het culturele Europa, dat betekent de erkenning van de verscheidenheid en de mogelijkheid dingen samen te doen met respect voor de andere”. (6)

In een kranten-interview enkele jaren terug verklaarde Mevrouw Vigdis Finnbogadottir, toen presidente van IJsland : “Wij zijn met welgeteld 265 000. Maar we blijven waakzaam over de erfenis van ons verleden. De taal, het woord, vormt daar voor ons de kern van ... Onze tradities dragen wij aan de jongeren over : het geheugen van ons verleden, het bewaren van onze culturele identiteit... Een volk zonder geheugen, heeft geen toekomst...” (7)

De Burundese zangeres Khadja Nin vertelde : “Mensen vragen me al jaren : waarom zing je niet in het Frans ? Dat vind ik een rare vraag. Dat ik behoorlijk Frans spreek is toeval. Het zegt niets over mijn identiteit. Ik mag dan in Brussel wonen, in Hamburg, Londen of Parijs optreden, mijn hart is in Burundi gebleven. De eerste voorwaarde voor artistieke authenticiteit is : de taal gebruiken waarin je denkt, droomt en vrijt. Ik kom uit Afrika, mag het Swahili dan mijn zangtaal zijn ?” (8)

In een vraaggesprek met “Vredeseilanden Magazine” zegt filmregisseur en –producent Camilio Luzuriaga uit Ecuador : “Onze manier van zijn moet toch ook uit onze films blijken, hoe weinig het er ook zijn. Mensen willen op het doek toch zien hoe ze zelf zijn, er iets in herkennen van zichzelf. Ik wil

dat toch... De vraag naar wie we zijn stelt zich overal in de wereld, mijn laatste film gaat er ook deels over... Een van de belangrijkste dingen die we als artiesten kunnen doen is aan het volk die waardigheid teruggeven. We moeten de cultuur laten spreken, de mensen met hun identiteit confronteren.” (9)

Glyn Richards beschrijft Gandhi's opvattingen over de relatie tussen individu en gemeenschap als volgt : “Het individu is niet zo maar onafhankelijk van zijn omgeving ; integendeel het is juist de omgeving, die aan het leven van het individu zin geeft. Zijn gedachten, gevoelens en ervaringen zijn geworteld in die leefgemeenschap waartoe hij behoort en die haar samenhang vindt in de eenheid van taal en traditie. Een natie is een gemeenschap van mensen die hetzelfde land, dezelfde cultuur, taal en tradities delen, evenals hetzelfde bewustzijn van het belang van het verleden. Men kan de stelling verdedigen dat de overleving van een natie essentieel is om tegemoet te komen aan een fundamentele behoefte van de mens, die Simone Weil omschrijft als de behoefte aan wortels.” (10)

3. De consolidatie van de identiteit en de beleving ervan veronderstelt bij voorkeur een grondgebied met een begrenzing.

Die grenzen zijn noodzakelijk om de junglewet van het recht van de sterkste (bvb. een grotere cultuurgroep of imperialistische neigingen van een groep) te vervangen door een vreedzaam naast elkaar leven van verschillende volksgemeenschappen in aan mekaar palende gebieden.

Het territorialiteitsbeginsel (of “droit du sol” of nog “ius soli”), dat we aanhangen, gaat er van uit dat inwijkelingen de taal van het nieuwe land overnemen.

Het personaliteitsbeginsel (of “droit de la personne” of nog “ius personae”) daarentegen stelt voorop dat elke persoon het recht kan opeisen, waar ook, in zijn taal te worden bediend.

De Franstaligen, die het territorialiteitsbeginsel en onze taalwetten bekampen en beschuldigend verwijzen naar de gelijkenis tussen le “droit du sol” (“ius soli”) en de Duitse “Blut und Bodentheorie”, wil ik herinneren aan het feit dat hun Franse moederland “le droit du sol” wel degelijk toepast als het in haar kraam past, en dit veel strenger dan wij Vlamingen het doen : de ruime taalfaciliteiten die wij toekennen aan Franstaligen op de taalgrens bestaan namelijk niet voor de Elzassers, noch voor de Frans-Vlamingen.

Bovendien stellen we vast dat, ondermeer als gevolg van de Franstalige politiek van “le droit de la personne” (“ius personae”), de taalgrens in de loop van de eeuwen steeds verder is opgeschoven naar het noorden en nooit naar het zuiden. Wij hebben dus geen lessen in democratie te ontvangen van imperialisten, die hun grondgebied uitbreiden door in een eerste fase “le droit de la personne” te propageren en die in een tweede fase zonder scrupules de uitbreiding consolideren door “le droit du sol” te huldigen. Deze Franstalige hypocrisie kan niet genoeg ontmaskerd worden.

Uiteraard zijn Franstaligen, die zich wel aanpassen aan onze taal, hier welkom.

Ook vooraanstaande Franstaligen beginnen hun stem bij de onze te voegen. Ik citeer Prof. Philippe van Parijs, hoogleraar filosofie aan de UCL in De Tijd van 26 juni 2004, overgenomen uit Le Vif / L'Express van de dag tevoren :

“Faciliteiten lijken me een goede zaak, op voorwaarde dat ze beschouwd worden als een tijdelijke overgangsmaatregel...Maar anderzijds is het niet verstandig dat dit privilege toegekend wordt aan elke nieuwkomer. Meer dan 70 procent van alle bewoners van de faciliteitengemeenten zijn daar niet geboren...We hebben een fout gemaakt. De taalgrens is niet alleen maar een instrument voor duurzame pacificatie, maar ook de beste manier om de taaldiversiteit te beschermen...De Europese ambtenaren moeten niet denken dat het mooie platteland rond Brussel van hen is.” (11)

De aanwezigheid van grenzen betekent niet het oprichten van een muur : immigratie moet mogelijk blijven onder bepaalde voorwaarden. De inwijkelingen moeten zich aanpassen aan onze taal en rechtsregels, de immigratie mag een bepaald percentage van de oorspronkelijke bevolking niet

overschrijden en de overheid moet gettovorming voorkomen. Onder die voorwaarden is op termijn assimilatie mogelijk en zijn inwijkelingen voor mij welkom.

Indien dit soort aanpassing bedoeld wordt met “multiculturele maatschappij”, dan kan ik daarmee instemmen. Indien er echter mee bedoeld wordt dat inwijkelingen het recht moeten krijgen om op ons grondgebied hun taal, cultuur of rechtspraak officieel te ontwikkelen, dan zeg ik resoluut neen, want dat is smeken om moeilijkheden : dat zal leiden tot eindeloze conflicten met het risico van gewelddadige uitbarstingen.

Verder ben ik ervan overtuigd dat er voor grootschalige inwijking uit ontwikkelingslanden, een beter alternatief dan ontworteling bestaat, namelijk intensieve ontwikkelingssamenwerking met de landen van herkomst, met de garantie dat deze hulp de bevolking bereikt en niet in de zakken van de lokale machthebbers blijft steken. Dit kan gebeuren door het bieden van opleiding aan deze mensen in ons land en door het zenden van ontwikkelingshulpers, die ter plaatse technieken aanleren en helpen bij het inrichten van infrastructuur in domeinen zoals gezondheidszorg, landbouw, industrie en onderwijs.

In dat verband schrijft Truus Druyts : “Wij zijn bereid aan het andere eind van de wereld massa’s geld te investeren in wapens om dingen kapot te maken. Zouden we dat geld niet veel beter gebruiken om daar dingen mee op te bouwen ? Om ervoor te zorgen dat de mensen niet hoeven te vluchten ?” (12)

4. Nationalisme en internationale belangstelling.

Het is modieus om **nationalisme en internationale belangstelling** als twee onverzoenlijke standpunten tegenover elkaar te stellen. Dit is terecht wanneer men de twee extremen bedoelt: het bekrompen in zichzelf gesloten nationalisme van het type Milosevic enerzijds en het internationalisme dat het behoud van de eigen cultuur verwerpt en de smeltkroes als ideaal vooropstelt anderzijds. Dat is geenszins het geval voor het open volksnationalisme, dat contact met andere volkeren als verrijkend ervaart in de geest van August Vermeulen’s uitspraak : “Vlaming zijn om Europeër te worden”.

De Joodse wijsgeer Emmanuel Levinas schreef :

“Universalisme is alles behalve totaliserende versmelting. Geloven in één God is geloven in één mensheid, maar niet in de verdwijning van elk particularisme, niet in gelijk welke versmelting” (13)

In het boek “Religie en nationalisme” schreef de jezuïet-theoloog John A. Coleman uit Californië :

“Burgerschaps-loyaliteit, vooral in zover zij motiveert tot werkelijke inzet en solidariteit, is niet zomaar loyaliteit aan een abstract ideaal, maar aan een volk en zijn éénmakende geschiedenis. De universalistische principes van democratische staten vragen nog steeds om een verankering in de concrete politieke cultuur van elk land.” (14)

In zijn commentaar op geschriften van de filosoof A. Finkielkraut schreef Professor Herman De Dijn van de K.U.Leuven :

“Het is opmerkelijk dat iemand als Finkielkraut, die in ‘La défaite de la pensée’ zo sterk de klemtoon legde op het universele in tegenstelling tot het particuliere (het volk, de natie), in een recent boek ‘Comment peut-on être croate ?’, een veel interessantere positie inneemt. Hier bestrijdt hij het idee dat het particuliere noodzakelijk neerkomt op het enge, zodat we b.v. automatisch partij zouden moeten kiezen tegen elk nationalisme en voor het supranationalisme. De echte vraag is niet of de democratie het zal halen op het nationalisme, maar of de democratische versie van het nationaal gevoel het zal halen op het antidemocratisch nationalisme. Zoals de radicale verwerping van de burgerlijke democratie leidt tot totalitaire overheersing, zo leidt de radicale verwerping van elk nationalisme tot imperialisme. (15)

De hoger geciteerde Vigdis Finnbogadóttir vervulde haar geloof in de eigen identiteit als volgt : “... Wij lopen er echter helemaal niet bedrukt bij : we zijn kosmopolieten, die met vertrouwen naar de toekomst kijken.” (7)

Mahatma Gandhi gaat nog verder in zijn gedachtengang : “Om internationalist te zijn moet je eerst nationalist zijn. Internationalisme houdt in dat volkeren van verschillende streken of naties samen

komen en het eens worden over een gemeenschappelijk beleid... De inzet voor de eigen natie is niet in tegenspraak met de inzet voor de wereldgemeenschap.” (10)

Een volwassen identiteitsbeleving gaat gepaard met openheid voor andere culturen en solidariteit met andere volkeren, vooral met diegene die het meest hulp nodig hebben.

Ontwikkelingssamenwerking is een menselijke plicht ; deze samenwerking mag echter niet voorbijgaan aan de identiteit van deze volkeren en mag evenmin hun verantwoordelijkheids-gevoel doen verschrompelen.

Vredeseilanden – Coopibo schrijft :

“Ontwikkelingssamenwerking moet een bijdrage leveren tot emancipatie : mensen moeten in eigen voedsel kunnen voorzien, toegang hebben tot onderwijs, eigen dokters hebben, invloed kunnen uitoefenen op het beleid, de eigen cultuur kunnen uiten...

Onze tussenkomst is er niet op gericht initiatieven te nemen ; die neemt de plaatselijke bevolking zelf. Wij willen in de eerste plaats voorwaarden scheppen om de initiatieven meer kans op slagen te geven”. (9)

5. De verhouding van Vlaanderen tov de Europese Unie.

De samenwerking tussen de volkeren en landen van de EU vind ik waardevol, op voorwaarde dat de centrale Europese overheden die verschillende volkeren en landen de ruimte geven om hun identiteit te bewaren en de culturele, politieke en economische vruchten daarvan onder elkaar uit te wisselen.

Wat ik niet wens is dat de centrale Europese overheid zich als Jozef II zou gedragen en gaat bepalen hoeveel sporten een ladder met die of die lengte moet hebben in alle landen van de EU. Ik pleit dus voor een Europese confederatie in plaats van voor een Europese federatie.

Verder moet Vlaanderen in de toekomst een rechtstreekse stem hebben in het Europees beleid : van de huidige 25 EU-lidstaten hebben er 11 met minder inwoners dan Vlaanderen dat nu reeds : Denemarken, Ierland, Finland, Luxemburg, Slowakije, Slovenië, Litouwen, Letland, Estland, Cyprus en Malta. Waarom niet Vlaanderen ?

6. Een woord over godsvrede.

Ieder van ons heeft zijn persoonlijke opvattingen over ethisch-maatschappelijke problemen zoals druggebruik, abortus, euthanasie, immigratiebeleid e.a.

Mijn persoonlijk standpunt daarover belet mij echter niet, voor het verwezenlijken van Vlaams zelfbestuur, samen te werken met anderen, die over die ethisch-maatschappelijke problemen mijn mening niet delen. Maar mag ik dan ook dezelfde houding van die anderen verwachten ?

Met de term “godsvrede” werd in 1917 inderdaad bedoeld : de wil tot samenwerking tussen flaminganten over de ideologische grenzen heen. In de praktijk hield dat toen in dat de schoolkwestie tot nader order werd opgeschort. (16)

Ik stel dan ook voor dat we ons niet laten ringeloren door het dogmatische en exclusieve “politiek correcte denken” doch dat we de traditie van godsvrede verder zetten en verdraagzaamheid opbrengen tegenover iedereen die echt Vlaams zelfbestuur nastreeft, zonder daarom onze persoonlijke ideologische opvattingen te verloochenen.

7. De politieke actualiteit.

In verband met de politieke actualiteit, beperk ik me tot 3 elementen :

1. BHV

De splitsing van het kiesarrondissement B-H-V en het gerechtelijk arrondissement Brussel is een prioritaire eis.

Dat Franstalige kandidaten nu voor de federale en Europese verkiezingen stemmen kunnen ronselen in Vlaanderen, van Galmaarden en Gooik in het Westen tot Kampenhout in het Oosten, en van Halle in het Zuiden tot Londerzeel en Kapelle-op-den Bos in het Noorden, terwijl Vlaamse kandidaten dat niet

automatisch kunnen in Wallonië, is grof onrechtvaardig. Het gevolg daarvan is een verdere verfransing van Vlaams-Brabant.

Samen met de burgemeesters van Halle-Vilvoorde zeg ik dat hiervoor geen Vlaamse prijs moet betaald worden en vraag ik aan de Vlaamse politici dat ze, bij de volgende onderhandelingen, de splitsing van B-H-V eendrachtig doorduwen.

2. De Sociale Zekerheid

Wij willen voor Vlaanderen de sociaal-politieke macht verwerven, die een vanzelfsprekend recht is van alle lidstaten in de EU, zelfs voor de 11 met een kleiner aantal inwoners dan Vlaanderen, namelijk een eigen SZ.

- Want, zonder de beschikking over de kinderbijlagen, is de huidige Vlaamse bevoegdheid voor het gezinsbeleid een lege doos.
- Zonder de beschikking over de ziektekosten- en invaliditeitsverzekering, is de huidige Vlaamse bevoegdheid voor het gezondheidsbeleid een lege doos.
- Zonder de beschikking over de werkloosheidsvergoedingen, is de huidige Vlaamse bevoegdheid voor het tewerkstellingsbeleid een lege doos.
- Zonder de beschikking over de pensioenen, is de huidige Vlaamse bevoegdheid voor het bejaardenbeleid een lege doos.

Lege dozen zijn speelgoed voor kleuters.

Een politiek volwassen volk verdient beter : wij willen die dozen vullen met de noodzakelijke hefboomen voor een sociaal beleid ten bate van onze volksgemeenschap.

Doch evenzeer zijn we bereid om, op het ogenblik van de toewijzing van de SZ aan de Vlaamse en Franse Gemeenschap, met Wallonië te onderhandelen over een voorwaardelijk financieel hulpplan in een overgangsfase.

Die voorwaarden zijn :

1. dat de geldelijke steun afneemt in de tijd
2. dat die steun gebruikt wordt voor investeringen in Waalse economische heropstanding
3. dat de Franse Gemeenschap het territorialiteitsbeginsel in het ganse land en de taalwetten te Brussel eerbiedigt.

3. Brussel

Verdere financiering van Brussel moet afhankelijk worden gemaakt van strikte naleving van de taalwetten in alle openbare diensten, met inbegrip van de OCMW-ziekenhuizen.

Een bijkomend Vlaams ziekenhuis in Brussel is noodzakelijk om een redelijk aanbod naar de Nederlandstalige patiënten toe te garanderen.

De Mobiele Medische Urgentie Groepen (MUG's) in en rond Brussel moeten Nederlandstalige patiënten in hun taal opvangen. Menselijke geneeskunde is immers geen diergeneeskunde.

BESLUIT

Ik geloof in de waarde van de volkse identiteit met haar verschillende samenstellende elementen : de volksgemeenschap, de taal, de levenswijze, het land en de geschiedenis ; ik voel me echter niet ongelukkig omdat die elementen gedeeltelijk dynamisch zijn of omdat het zich bekennen tot een bepaalde natie finaal een bewuste keuze is.

Ik geloof in de waarde van een natievormend streven dat het grondgebied van andere volkeren eerbiedigt, dat gastvrij is doch niet naïef, dat open staat voor andere culturen, met andere volkeren wil samenwerken en afziet van offensief geweld. In die zin noem ik mij een nationalist, zoals Gandhi het bedoelde, en ben ik daar fier op.

Ik geloof dat wij de zelfstandige Vlaamse staat, waarheen we op weg zijn, zullen bekomen door de reeds verworven autonome beleidsstructuren efficiënter in te vullen dan in de Belgische staat, en door stap voor stap nieuwe beleidsstructuren af te dwingen. Tegelijkertijd moeten we Vlaanderen en Nederland verder naar mekaar laten toegroeien en de samenwerking met de andere Europese volkeren inrichten op een confederale basis.

Ik geloof dat wij ook nu nog jonge mensen kunnen enthousiast maken voor dit project op voorwaarde dat wij de twee pijlers ervan steeds duidelijk beklemtonen : enerzijds de uitbouw van de eigen identiteit, waarvan wij het gelaat aan de ganse wereld willen tonen, en anderzijds de eerlijke samenwerking met andere volkeren voor de opbouw van een beter Europa en een betere wereld.

Sta me toe te eindigen met een vers uit een lied gezongen door de nog niet zo lang overleden Bram Vermeulen (17) en daarbij te verwijzen naar de talloze ónbekende Vlamingen, zowel vrouwen als mannen, die zich belangeloos inzetten voor dit project, zowel vroeger als nu :

“Ik heb een steen verlegd in een rivier op aarde
 Nu weet ik dat ik nooit zal zijn vergeten
 Ik leverde het bewijs van mijn bestaan
 Omdat door het verleggen van die ene steen
 De stroom nooit meer dezelfde weg zal gaan.”

Professor Eric Ponette

juli 2006

Bibliografie

1. GPD, Els De Bodt : Ik werk gestaag aan een oeuvre – Erwin Mortier heeft een tweede boek klaar, De Gazet van Antwerpen, 30 september 2000.
2. André Demedts : De dag voor gisteren, (autobiografie) Open Kaart, 2, Desclée de Brouwer, Brugge – Utrecht, 1966.
3. Interview met Carlos Fuentes, Campuskrant Leuven, 18 december 2003.
4. Ad Verbrugge, Tijd van onbehagen, SUN, Amsterdam 2004, p. 169.
5. Wim Moesen : Gemeenten moeten hun stem verheffen, De Tijd, 2 november 2004.
6. Louis Baeck : Een cultureel Europa of geen Europa, Europa-bericht nr. 202, februari 1996.
7. Vigdis Finnbogadottir, De Standaard, 19 februari 1994.
8. Trends, 15 juni 1995, overgenomen uit Elsevier van 10 juni 1995.

9. Vredeseilanden Magazine, jaargang 19, nr. 1, januari 1999.
10. Glyn Richards : The Philosophy of Gandhi, Cuzon Press, London, 1992, p. 141 – 143.
11. Citaat Philippe Van Parijs, De Tijd, 26 juni 2004.
12. Truus Druyts : Implementeren of liever meer dóén ? Gazet van Antwerpen, 8 november 2003.
13. Emmanuel Levinas, geciteerd door M. Pille in De Standaard, 14 december 1991.
14. John A. Coleman : “Een natie van burgers” in “Religie en nationalisme”, Concilium, Internationaal tijdschrift voor theologie, Gooi en Sticht, Baarn 1995 nr. 6.
15. Herman De Dijn : De intellectueel is dood. Leve de intellectueel, Onze Alma Mater, februari 1996.
16. Arie Wolter Willemsen, in Twintig Eeuwen Vlaanderen, Deel 5, De Vlaamse Beweging 2 (van 1914 tot 1940), Heideland – Orbis, Hasselt 1975, p. 60.
17. Bram Vermeulen : De Steen, Bram Vermeulen – Rode Wijn, Compact Disc, Emergo EM 9570 2, Roadrunner Productions, Amsterdam.

Nota :

- Deze tekst werd in een licht verschillende versie gepubliceerd in de brochure “Ben ik nu een Vlaming, een Belg, een Europeaan of een wereldburger ?” met Engelse vertaling door Ilse Ketele, uitgegeven in 2002 door Brijssinck Consult bvba. (HermanB@advalvas.be)
- Wie meer over identiteit wil lezen, kan het boek raadplegen “Hoe Vlaams zijn de Vlamingen ? Over identiteit”, uitgegeven door het Davidsfonds, Leuven 2000.